फूलविनाको शाखा

(गजलसंग्रह)

-चंकी श्रेष्ठ

श्रेष्ठका गजलमाथि विशृंखल भूमिका

ललिजन रावल

खाली छन् है प्रगतिका पाना यता गाउ“तिर ।
चुहेका छन् हिजोजस्तै छाना यता गाउ“तिर ।

बगेका छन् यति धेरै पसिना र रगत तर,
सुनिदैन जिन्दगीको गाना यता गाउ“तिर ।

यसरी आफ्ना गजलका पंक्तिहरूमा युवा गजलकार चंकी श्रेष्ठ आफूले भोगेको वर्तमानलाई लालित्यपूर्ण भाषा र शिल्पमा अभिव्यक्त गर्छन् । नेपाली गजलमा देखापरेका थुप्रै विसंगति र विकृतिका विरुद्ध एउटा सजग र सचेत गजलकारका रूपमा चंकी श्रेष्ठ देखापर्दै आएका छन्, यो नेपाली गजलविधाको आशालाग्दो र उज्यालो पक्ष हो ।

कैयौ“ कमजोरीहरू नेपाली गजलमा प्रवाहित भइरहे पनि सक्षम र सबल धार पनि प्रवाहित भइरहेको छ । र, यस सबल मूलधारमा चंकी श्रेष्ठको सबल उपस्थिति छ भन्ने मेरो ठहर छ । नेपाली गजलको पछिल्लो पुस्तामा देखा परे पनि श्रेष्ठले गजललाई गजलकै रूपमा आत्मसात गर्न सकेका छन् । प्रस्तुत गजलसंग्रहले यस तथ्यलाई उजागर गर्नेछ भन्ने मलाई विश्वास छ ।

आजको नेपाली गजल प्रेमाभिव्यक्तिभित्र सीमित छैन । आममान्छेका सुख, दुःख र अनुभूतिहरूका साथै सिंगो समाजका विविध पक्षलाई समेट्दै समकालीन गजल अघि बढिरहेको छ । सामाजिक, राजनीतिक, आर्थिक विसंगति र विकृतिहरूप्रति प्रशस्त प्रहार गरिएको छ गजलमा । यिनै कुराहरू भरिएका छन् श्रेष्ठका गजलमा पनि ।

हिन्दीका सुप्रसिद्ध गजलकार दुष्यन्तकुमारले एउटा लेखमा लेखेका छन् -‘भारतीय कविहरूमा सबैभन्दा प्रखर अनुभूतिका कवि मिर्जा गालिबले आफ्नो पीडा अभिव्यक्तिका लागि किन गजललाई माध्यम बनाउनुभयो ? र, यदि गालिब आफ्नो निजी पीडालाई यति सार्वजनिक बनाउन सक्नुहुन्छ भने मेरो दोहोरो पीडा (जो व्यक्तिगत पनि हो र सामाजिक पनि) गजलको माध्यमबाट अपेक्षाकृतरूपमा व्यापक पाठक वर्गसम्म किन पुग्न सक्दैन ?’ दुष्यन्तकुमारको यस अभिव्यक्तिले गजलको महत्तालाई दर्शाएको छ । आजका सम्पूर्ण गजलकार यस कुराप्रति सचेत हुनु आवश्यक छ । श्रेष्ठले यस गजलसंग्रहमा अत्यधिक मात्रामा यो सचेतता देखाएका छन् भन्ने मलाई लाग्छ ।

राजा-महाराजाका दरवार हु“दै तवायफका कोठीहरूमा शृंगारिकताभित्र कैद भएको गजल आज आममान्छेसम्म पुगेर यसले सामाजिकतालाई अंगालिसकेको छ । उर्दूदेखि नेपालीसम्मका आजका गजल पढ्दा यही कुरा पुष्टि हुन्छ । गजललाई मूल्यांकन गर्नुपर्दा र परिभाषित गर्नुपर्दा परम्परागत परिभाषा ‘प्रेमिकासितको वार्तालाप’ मा नै सीमित हुनु भनेको गजलको विकसित रूपलाई नकार्नु हो । यसै सन्दर्भमा गजलकार श्रेष्ठका गजलको पनि मूल्यांकन हुनुपर्छ । सस्तो प्रेमभाव र शृंगारिकताभन्दा सामाजिक यथार्थलाई आत्मसात् गरेर श्रेष्ठले गजल सिर्जना गरेको देखिन्छ । हार्दिकता, कोमलता र तरलता गजलमा अत्यन्त आवश्यक तत्व हुन् र यस दृष्टिकोणले गजलकार श्रेष्ठ यिनका नजिक पुग्न खोजेका छन् ।

रदिफ-काफियाको सुन्दरतम निर्वाह भएको छ यस संग्रहमा । आजको नेपाली गजलमा विशेष गरी काफियाको दोष धेरै गजलकारमा देखिन्छ । यस दोषबाट श्रेष्ठ मुक्त छन् । गेयता अर्थात् लय गजलको अर्को अत्यावश्यक वस्तु हो र श्रेष्ठका गजल पढ्दा उनलाई मात्रा र लयको राम्रो ज्ञान भएको प्रष्ट हुन्छ । यसैले उनका गजलहरू लयालु छन् । गजलकार श्रेष्ठका गजलका केही नमूनाहरू हेरौ“ -

आकाशमा अलगअलग सिताराझैं“ हामीहरू ।
भएका छौं“ नबुझिने इशाराझैं“ हामीहरू ।

तिम्रो पनि बाटो उही, मेरो पनि बाटो उही,
तर किन नदीका ती किनाराझैं“ हामीहरू ?

कतिञ्जेल चल्ने होला जिन्दगी यो उधारोमा ?
पाइला चाल्नु परेको छ सधैँ''सधैँ'' अ''ध्यारोमा ।

बादलुको पहराबीच छेकि''दैछ घामजून,
शूलीमा छ साधु फेरि, चोरचाहि'' चौतारोमा ।

हिजोका ती बैरी सबै आज मीत भएपछि
कस्तो होला बुद्ध फेरि पराजित भएपछि ?

गजलकार श्रेष्ठले आजको पीडालाई सम्पूर्ण कोणबाट हेरेका छन्, अनुभूत गरेका छन् र अभिव्यक्त गरेका छन् । यथार्थमूलक भईकन सन्देशमूलक पनि छन् उनका गजलहरू । प्रगतिवादी धारले उनका गजललाई जीवन्त बनाउन पुगेको छ । चेतनशील गजलकार श्रेष्ठबाट गजल विधाले अझै धेरै आशा राखेको छ ।

गजलकार श्रेष्ठले गजल रचना गर्दा एउटा कुरालाई कहिल्यै बिर्सनहु''दैन । त्यो हो आफ्ना पूर्ववर्ती गजलकारबाट प्रभाव ग्रहण गर्दा विशेष चनाखो हुनुपर्ने । उनका कतिपय गजल पढ्दा अरु पुराना गजलकारका प्रभावहरू टड्कारोरूपमा देखापर्न खोज्छन्, यस कुराप्रति गजलकार सचेत हुनु आवश्यक छ ।

नेपाली गजल आज झ्या''गिसकेको छ । गजलको यसै विकासक्रममा अर्को विकसित पाइला 'फूलविनाको शाखा' गजलसंग्रह थपिएको छ । यसले नेपाली गजलको समुन्नतिमा थप टेवा पुऱ्याउनेछ भन्ने मलाई विश्वास छ । म आफू स्वयं गजलको पाठक भएको हुनाले चंकी श्रेष्ठजस्ता विशेष संभावना बोकेको गजलकार पाउ''दा हर्षित हुने गर्छु । यो हर्ष म सबैमा बा''ड्न चाहन्छु ।

बाटो बिराउने जतिसुकै भए पनि सही बाटोमा गजल यात्रा गरिरहेका गजलयात्री श्रेष्ठजस्ता सबै गजलकारलाई शुभकामना दिन चाहन्छु लक्ष्यमा पुग्नलाई । अहिले यस गजलसंग्रहको निम्ति विशेष धन्यवाद र शुभकामना दिन चाहन्छु कवि चंकी श्रेष्ठलाई । अन्त्यमा, भविष्यमा योभन्दा पनि अझ सुन्दर गजलहरू श्रेष्ठबाट नेपाली साहित्यले पाइरहनेछ भन्ने आशा र विश्वाससहित मेरो यो विशृंखल भूमिका यति नै ।

काठमाडौं, २०५६, माघ १३ ।

गजल संरचना

ॅगजल' फारसी शब्द हो जसको अर्थ हुन्छ -प्रेमिकास"ग कुराकानी वा प्रणयवार्ता । तर व्यवहारमा धेरै अगाडिदेखि नै गजल प्रेमी वा प्रेमिकास"गको वार्ताको परिधिमा मात्र सीमित छैन । उर्दू भाषाका महाकवि गालिबको पालादेखि नै गजल जीवन र जगत्को व्यापक परिधिमा फैलिन थालेको छ ।

गजल संरचनामा उर्दूमा १९ थरीका बहर (छन्द) प्रचलित छन् । नेपाली गजलमा पनि शृंगारिक कालमा मोतिराम भट्ट र शम्भुप्रसाद ढुंगेलले छन्दको प्रयोग गरेको पाइन्छ । वर्तमान नेपाली गजलले छन्दको पुरातन परिधिलाई धेरै पछाडि छाडिसकेको छ - बरु समान स्वरयुक्त अक्षरको प्रयोगलाई प्राथमिकता दिन थालिएको छ । उदाहरणार्थ मनु ब्राजाकीको यो गजलांश हेरौं -

फुलेपछि झरिजान्छ भन्छन् पारिजात यहा" ।
सत्य रै'छ रह"दैन जिन्दगीभर साथ यहा" ।

प्रस्तुत गजलांश १६ स्वरयुक्त अक्षरको छ । यसमा ॅभन्छन्' शब्दको ॅन' र ॅजिन्दगीभर' शब्दको ॅर' लुप्त छ भने ॅपारिजात' र ॅसाथ' को ॅत' र ॅथ' सामान्य शब्दोचारणमा लुप्त भएझै" लागे पनि लयको क्रममा त्यो लुप्त हु"दैन । गजल संरचनाको सामान्य नियमबारे चर्चा गर्न ललिजन रावलको गजलको दुई शेर हेरौ" -

शब्दहरू गहना हुन् ओठमाथि सजाऊ तिमी ।
टाढाटाढा उडेका ती चराहरू फर्काऊ तिमी ।
विहानीको आगमनमा रात सधैं रुने गर्छ,
रातको नै प्रशंसामा कुनै गीत नगाऊ तिमी ।

गजलको एक पंक्तिलाई ॅमिसरा' भनिन्छ । दुई वटा ॅमिसरा' मिलेर एक शेर बन्दछ । शेरको माथिल्लो पंक्तिलाई ॅमिसरा-ए-उला' र तल्लो पंक्तिलाई ॅमिसरा-ए-सानी' भनिन्छ । गजलको पहिलो शेरलाई ॅमत्ला' भनिन्छ, जसका दुवै शेरहरू अनुप्रासयुक्त हुन्छन् । गजलमा एकभन्दा बढी पनि ॅमत्ला'को प्रयोग हुनसक्छ । यस्तो गजलमा प्रथम ॅमत्ला'लाई ॅमत्ला-ए- उला' र त्यसपछिको मत्लालाई ॅमत्ला-ए-सानी' भनिन्छ । यसपछाडिका शेरहरूमा ॅमिसरा-ए-उला' स्वतन्त्र हुन्छ भने तल्लो मिसरा ॅमत्ला'का मिसराहरूमा अनुप्रासयुक्त हुन्छन् । (हेरौ" माथिको गजलांश) । गजलमा सबैभन्दा महत्वपूर्ण दुई तत्व हुन् -रदिफ र काफिया । रदिफ मत्लाका दुवै मिसराका अन्तिम शब्द र अन्य शेरको अन्तिम शब्द हो भने काफिया रदिफको पूर्ववर्ती अनुप्रासयुक्त शब्द हो । माथिको उदाहरणमा ॅतिमी' शब्द रदिफ हो भने ॅसजाऊ', ॅफर्काऊ', ॅनगाऊ' जस्ता शब्दहरू काफिया हुन् । काफिया एउटै गजलका शेरहरूमा दोहोरिनु हु"दैन । ॅनगाऊ', ॅनआऊ' जस्ता शब्दहरू काफियामा प्रयोग गर्दा अन्य शब्दहरू ॅबनाऊ', ॅउठाऊ', ॅनजाऊ' जस्ता ॅआऊ' स्वर आउने शब्दहरूको प्रयोग हुनुपर्छ, ॅदेऊ', ॅलेऊ' जस्ता पछाडि ॅऊ' मात्र अक्षर आउने शब्दको प्रयोग हुनुहु"दैन । गजलमा गजलकारको अभिव्यक्ति कौशलको विशिष्टतालाई ॅअन्दाजेबया"' भनिन्छ भने ॅअन्दाजेबया"' को सबलता गजलको ॅइबारत' (शैली) इशारत (प्रतीक) र अदा (भाव)ले प्रकट गर्दछन् । गजलको अन्तिम शेरलाई ॅमक्ता' भनिन्छ जसको अर्थ ॅअन्त्य हुनु' हो । गजलको सामँन्यतया अन्तिम शेरमा गजलकारले आफ्नो नाम वा उपनाम यदाकदा जोड्ने प्रचलन छ । आजभोलि यो कुनै पनि शेरमा जोडिने प्रचलन बढेको छ । यो जोडिने नाम वा उपनामलाई ॅतखल्लुस' भनिन्छ । तलका दुई उदाहरणमा ॅज्ञानु' र ॅईश्वर' शब्द तखल्लुस हुन् -

सक्तिन म ॅज्ञानु' यो व्यर्थको मोह स"गाल्न सक्तिन,
त्यसमाथि यो पुरानो खोकी-दम, के लाग्छ ?

-ज्ञानुवाकर पौडेल

मान्छेहरू हराउने शृंखला पो सुरू भयो,
कतै तिमी हराउला ॅईश्वर', विचार गरेर हि"ड्नू ।

-ईश्वर बुढाथोकी

खाली छन् है प्रगतिका

खाली छन् है प्रगतिका पाना यता गाउ“तिर ।
चुहेका छन् हिजोजस्तै छाना यता गाउ“तिर ।

बगेका छन् यति धेरै पसिना र रगत तर,
सुनिदैन जिन्दगीको गाना यता गाउ“तिर ।

देखे पनि नदेखेझैं“ सधैं“सधैं“ मौन बस्दा,
भएछौं“ कि हामी सबै काना यता गाउ“तिर ¦

पौरखी छन् हातहरू, तर कुनै मूल्य छैन,
मान्छेहरू सबै सबै साना यता गाउ“तिर ।

मिच्नेले त यता पनि मिचेकै छन् कानुनलाई,
तिमी-हामी जस्तालाई ठाना यता गाउ“तिर ।

उत्साह

खाली छन् है प्रगतिका

खाली छन् है प्रगतिका पाना यता गाउ“तिर ।
चुहेका छन् हिजोजस्तै छाना यता गाउ“तिर ।

बगेका छन् यति धेरै पसिना र रगत तर,
सुनिदैन जिन्दगीको गाना यता गाउ“तिर ।

देखे पनि नदेखेझैं“ सधैं“सधैं“ मौन बस्दा,
भएछौं“ कि हामी सबै काना यता गाउ“तिर ¦

पौरखी छन् हातहरू, तर कुनै मूल्य छैन,
मान्छेहरू सबै सबै साना यता गाउ“तिर ।

मिच्नेले त यता पनि मिचेकै छन् कानुनलाई,
तिमी-हामी जस्तालाई ठाना यता गाउ“तिर ।

उत्साह

खाली छन् है प्रगतिका

खाली छन् है प्रगतिका पाना यता गाउ“तिर ।
चुहेका छन् हिजोजस्तै छाना यता गाउ“तिर ।

बगेका छन् यति धेरै पसिना र रगत तर,
सुनिदैन जिन्दगीको गाना यता गाउ“तिर ।

देखे पनि नदेखेझैं“ सधैं“सधैं“ मौन बस्दा,
भएछौ“ कि हामी सबै काना यता गाउ“तिर ¦

पौरखी छन् हातहरू, तर कुनै मूल्य छैन,
मान्छेहरू सबै सबै साना यता गाउ“तिर ।

मिच्नेले त यता पनि मिचेकै छन् कानुनलाई,
तिमी-हामी जस्तालाई ठाना यता गाउ“तिर ।

उत्साह

मेरो सामु आज फेरि

मेरो सामु आज फेरि फूल बनी आएकी छ्यौ ।
फूल भन्नुमात्र न हो, भूल बनी आएकी छ्यौ ।

जिन्दगीमा यति धेरै दुःखहरू खपेको छु,
फेरि तिमी मेरो मनमा शूल बनी आएकी छ्यौ ।

फूलस“ग खेल्दैखेल्दै, फूलको नै हत्या गर्दै,
कसका लागि भन अनुकूल बनी आएकी छ्यौ ?

बग्न छाडेको छ पानी, त्रिशुलीमा रगत बग्छ,
तिमी किन दुःखको त्यो मूल बनी आएकी छ्यौ ?

चल्न थाल्यो यतातिर बेमौसमी आ“धीहुरी,
तिमी पनि आज उही हुल बनी आएकी छ्यौ ।

कसले होला फूलमाथि

कसले होला फूलमाथि यहा“ गोली दागेको छ ।
मर्नु मरेपछि आज फूल पनि जागेको छ ।

छाती सधैं“ कोमल हुन्छ, फूलजस्तै कोमल हुन्छ,
फूलजस्तै छातीबाट गोली यहा“ नाघेको छ ।

निर्बल थोपा ठानिदियौ आ“सुलाई, ठानिराख,
आ“सुले नै यति ठूलो आगो यहा“ लागेको छ ।

भनिदेऊ एकपल्ट आत्माले नै भनिदेऊ,
तिम्रो भगवान किन बस्ती छाडी भागेको छ

पर्दा खुल्यो तर किन बन्द छन् यी दृश्यहरू ?
भन्नुपर्ला यो पर्दाले कस्तो दृश्य मागेको छ ¦

कसले सुन्छ आज

कसले सुन्छ आज फेरि जिन्दगीको गीत यहा“ ?
भएका छन् मान्छेहरू यति भयभीत यहा“ ।

विहानीले रूप फेऱ्यो मिर्मिरेमै आज फेरि,
छुटेको छ घामस“ग बिहानीको प्रीत यहा“ ।

हात दिई मितेरी त लाएकै हो खोलास“ग,
सधैं“ किन किनारा यो हुन्छ पराजीत यहा“ ?

रातभरि साथै हुन्छ, तर फेरि भोर हु“दा,
झर्नुपर्छ कमलले पत्रबाट शीत यहा“ ।

हार्नुपर्ने जिते पनि सधैं“सधैं“ हार्नुपर्ने,
घुमिफिरी दोहोरिन्छ फेरि उही रीत यहा“ ।

जिन्दगीको यौटा यस्तो

जिन्दगीको यौटा यस्तो भूलजस्तो मेरो कथा ।
नदीबीच बालुवाको पुलजस्तो मेरो कथा ।

यति सुन्दर बिहानीलाई कसले दागा धरिगयो ?
सधैँ“ मौन बसिदिने फूलजस्तो मेरो कथा ।

मेरै सामु हतियारले सुसज्जित छन् मित्रहरू,
खुकुरीलाई सहिदिने तुलजस्तो मेरो कथा ।

व्यंग्य सुन्दा रमाउ“दै धेरैधेरै हा“सेपछि,
मुटुभरि बल्झिदिने शूलजस्तो मेरो कथा ।

धमिलो छ, आजभोलि आ“सु पनि धमिलो छ,
सुकिजाने स“ग्लो-स“ग्लो मुलजस्तो मेरो कथा ।

एउटा निभे पनि फेरि

एउटा निभे पनि फेरि अर्को दियो बालेको छु ।
सा“च्चै ठान जिन्दगीको युद्ध मैले थालेको छु ।

दुःख अझै बढेको छ हिजोभन्दा पनि आज,
हतियार बनाएर दुःखलाई पालेको छु ।

उपस्थित छ मेरोसामु कर्तव्यको बुकुरो यो,
तिम्रो लागि आफै“लाई मैले यहा“ ढालेको छु ।

अयोध्यामै फेरि पनि सीता हरण भएपछि,
आफूभित्र हुर्किएको रामलाई फालेको छु ।

युगदेखि हराएको जिन्दगीको सत्य खोज्न,
‘उदास’को पछिपछि फेरि पाइला चालेको छु ।

खालीखाली जिन्दगी

खालीखाली जिन्दगी यो मन शून्यशून्य ।
सगर छ शून्यशून्य यो गगन शून्यशून्य ।

कहा“ होला हरियाली, कता उडे चराहरू ?
हेर आज वसन्तमै वन शून्यशून्य ¦

सल्केको छ उतातिर आगो, तर यतातिर,
मौनता यो हेर कस्तो, नयन शून्यशून्य ¦

निर्बन्ध भै चरासरि उड्न खोज्छन् मान्छेहरू,
आज पनि यो शहरमा पवन शून्यशून्य ।

धेरैधेरै खोजेपछि बल्ल आज भेटे“ तर,
देवता र फूल पनि छन्, शून्यशून्य ।

भूमिगत छन् आज पनि

भूमिगत छन् आज पनि हाम्रा क्रान्तिकारीहरू ।
उभ्याएर मैदानमा फेरि नर-नारीहरू ।

आदर्श र गौरव हुन् हाम्रा लागि गौतम बुद्ध,
शान्ति कायम गर्छु भन्छन् यता अस्त्रधारीहरू ।

व्यस्त छन् है आफ्नै धुनमा राघव र हनुमानजी,
सीता हरण गर्न उठे राम नामधारीहरू ।

किन होला साधुहरू सधै“सधै“ मौन बस्छन्,
भन्ने गर्छन् मै हु“ साधु यता व्यभिचारीहरू ।

फूलको प्रशंसामा

फूलको प्रशंसामा यस्तो जवाफ पाए“ ।
मानौ ठूलो गल्ती थियो र माफ पाए“ ।

खेलिए रगतको होली यो आ“धीहुरीमा,
आ“धीपछि मौनताको प्रलाप पाए“ ।

धारिलो कटारी छ मीठो तिम्रो बोलीमै,
बरु आफ्नै गजल मैले गुलाब पाए“ ।

सत्य कति तीतो लाग्ने, मैले सत्य बोल्दा,
मित्र पनि आज मेरै खिलाफ पाए“ ।

दोहोरिने नाराजस्तै एकपछि अर्को,
जिन्दगीको हिसाब बेहिसाब पाए“ ।

तिम्रो लागि यस्तो इशारा

तिम्रो लागि यस्तो इशारा भएछु ।
जस्तो कुनै दलको नारा भएछु ।

झरी पर्दा रूझ्दै जब यता आयौ,
तिम्रोसामु म त किनारा भएछु ।

मुहानबाट हुत्तिएर आए पनि,
झर्दाझर्दै सुकेको धारा भएछु ।

बादल फाटेर जब आकाश खुल्यो,
आफ्नै लागि आज म कारा भएछु ।

हो, व्यर्थ खेर गएको वाचाजस्तै,
सम्झ म एउटा अभिभारा भएछु ।

हि“ड्दैछु म जिन्दगीको सत्य खोज्न,
एक्लो एक्लो ध्रुवतारा भएछु ।

उदास-उदास आज पनि

उदास-उदास आज पनि आ‘‘खाहरू एकान्तमा ।
कस्तो होला फूलविना शाखाहरू एकान्तमा ।

फुलेका छन् फेरि यहा‘‘ बगै‘‘चामा का‘‘डाहरू,
विरहमा सुसाउ‘‘छन् पाखाहरू एकान्तमा ।

आ‘‘सु किन सस्तो भयो तिम्रो लागि भन साथी ?
बोल्न थाल्यौ आ‘‘सुका नै भाखाहरू एकान्तमा ।

आत्मीय छ तिम्रो हाम्रो सम्बन्ध यो तर पनि,
बन्द छन् है जिन्दगीका नाकाहरू एकान्तमा ।

स्वच्छ थियो तलाउभैंm‘‘ तिम्रो पनि मन आज,
फैलिएछन् यहा‘‘ फेरि माखाहरू एकान्तमा ।

गोलार्ध

आतंक छ चारैतिर

आतंक छ चारैतिर ढोका यहा‘‘ बन्द छैन ।
हो यो रातको विरुद्ध कुनै आवाज बुलन्द छैन ।

मारि‘‘दैछ आफन्तकै सामु एउटा मान्छे तर,
भन्छन् आफन्त नै हेर तिनको कुनै सम्बन्ध छैन ।

चलेकै छ बाह्रै घडी, बाह्रैमास आ‘‘धीहुरी,
हो अभैm आ‘‘धीको त्यो लहर कति मन्द छैन ।

बगै‘‘चामा ढकमक फूलहरू फुले पनि,
दुर्गन्ध छ फूलमै, यहा‘‘ कुनै सुगन्ध छैन ।

देखाएर फेरि मलाई

देखाएर फेरि मलाई भिजेका ती गालाहरू ।
किन उन्न थालेकी छयौ आज फूलमालाहरू ?

अतीतका घाउहरू सम्झनामा दुख्ने गर्छन्,
बिझेपछि छातीभरि नियतिका भालाहरू ।

खडेरीले मरुभूमि बनेको छ तिम्रो छाती,
सुकेका छन् आज फेरि यहा“ खोलानालाहरू ।

पसिना र रगतले सिर्जिएको संसारमा,
भरिदिने को होला त्यो जहरका प्यालाहरू ?

नबगाऊ आ“सु अब, बरू मलाई साथ देऊ,
जलाउन आज फेरि अ“ध्यारोमा दियालाहरू ।

.गुञ्जन

तिम्रो-हाम्रो जिन्दगी

तिम्रो-हाम्रो जिन्दगी यो आ“सुभन्दा रू“दिलो छ ।
भन्नै किन पऱ्यो अब आ“सु कति नुनिलो छ ¦

पसिनामै हुर्किएर माथि पुग्नेहरू पनि,
निर्लज्ज भै भन्छन् आज पसिना त अमिलो छ ।

दूध-पानी छुट्याउन लागेका छन् फेरि उनै,
जसको नजर हेर साथी सधैं“ सधैं“ धमिलो छ ।

दोहोरिन्छ उही कुरा, फेरि उही चालचलन,
परिवर्तन हुन्न उसै, भन्नचाहि“ सजिलो छ ।

वसन्तको आगमनमा फूल यहा“ ओइलिझर्छ,
का“डालाई हेर साथी माटो कति मलिलो छ ।

जिन्दगीको सफर

थाल्दैछु म जिन्दगीको सफर एक्लै-एक्लै ।
प्यूनुपर्ला सायद मैले जहर एक्लै-एक्लै ।

आफन्तको काखमै फूलको हत्या भएपछि,
बसेको छु सम्हालेर घर एक्लै-एक्लै ।

निरव यो रातमा हराएको यौटा तारा,
झरेको छ पृथिवीमा भर्खर एक्लै-एक्लै ।

पहराको बिरुवाझैँ तल-तल झरेपछि,
रुङ्दैछु म जिन्दगीको बगर एक्लै-एक्लै ।

सुनसान छ संसार मेरो, यात्रा छ कठिन,
बाँधेको छु आज मनको नहर एक्लै-एक्लै ।

अँध्यारो यो आँगनीमा

अँध्यारो यो आँगनीमा प्रकाश खोज्दै हिँडेको छु ।
घाम-जून मुस्काएको आकाश खोज्दै हिँडेको छु ।

गृष्मको उष्णतामा आतंकित छ यो शहर,
हरियालीसँगै शीतल बतास खोज्दै हिँडेको छु ।

विश्वासको खडेरी छ आफन्तहरूकै माझमा,
आज फेरि आफन्तको विश्वास खोज्दै हिँडेको छु ।

काला रातहरूको इतिहासको पानाबाट,
हराएको यौटा सुन्दर इतिहास खोज्दै हिँडेको छु ।

बाधाहरू जतिसुकै आइलागे पनि फेरि,
टाढा-टाढा जिन्दगीको उच्छ्वास खोज्दै हिँडेको छु ।

खेलिएको छ यौटा नयाँ खेल

खेलिएको छ यौटा नया“ खेल भर्खर-भर्खर ।
बिझेको छ पाइलामा हो नेल भर्खर-भर्खर ।

सुन्दा साह्रै प्रिय लाग्छ, देख्दा पनि हुन्छ सुन्दर,
गुडेको यो हाम्रो पिठ्यू“मा रेल भर्खर-भर्खर ।

आकाशमा यति धेरै ताराहरू चम्किरहेछन्,
बर्सेको छ आ“गनीमा ओझेल भर्खर-भर्खर ।

बर्सेकै छन् फेरि यहा“ स्वागतमा फूलहरू,
भएको छ फूलमाथि जालझेल भर्खर-भर्खर ।

.आजको समाचारपत्र

तिम्रो मनको बगैँचामा

तिम्रो मनको बगै“चामा फुलेको त्यो कमल होला ।
होश गर भवराले डस्ने खतरा हरपल होला ।

टाढा-टाढा जिन्दगीको हरियाली खोज्दै हि“ड्दा,
थाकेर बीच बाटोमै तिम्रो मन अलमल होला ।

यता पनि, उता पनि तिम्रो मन रम्ने गर्छ,
के थाहा, कमल फुलेको बालुवामै दलदल होला ।

आकाशको जूनतारा हेर्दै किन रमाउ“छ्यौ ?
क्षितिजपारि घाम छेक्ने कालो कालो बादल होला ।

पसिनाले सानो यौटा संसार सि“च्न सक्यौ भने,
ऐ“जेरुको फसलमै मीठो-मीठो फल होला ।

बनेपछि जिन्दगीका

बनेपछि जिन्दगीका यहा‘‘ रंगशालाहरू ।
उर्लिएर आएका छन् फेरि खोलानालाहरू ।

प्रातः सधै‘‘ हुने गर्छ सूर्योदय यहा‘‘ पनि,
कसले चोरी लग्यो फेरि हाम्रा ती उज्यालाहरू ?

महलमा सुख-सयल गर्छन् कामचोर तर,
बगाउ‘‘छन् पसिना र रगत धन्न कालाहरू ।

हा‘‘सी-हा‘‘सी सधै‘‘ किन रुवाउ‘‘छन् हामीलाई,
सोह्र हजार गोपिनी र कृष्णजीका सालाहरू ?

न्याय अनि स्वाधीनताको कुरा पनि गर्छन् तिनै,
रोपेका छन् जसले हाम्रो पिठ्यूपछि भालाहरू ।

प्राण अर्पण गर्ने चाहि‘‘ रिट्ठेदाइ र काले कामी,
पहिरिने अर्कै छ है विजयका मालाहरू ।

कतिन्जेल चल्ने होला

कतिन्जेल चल्ने होला जिन्दगी यो उधारोमा ?
पाइला चाल्नुपरेको छ सधै‘‘-सधै‘‘ अ‘‘ध्यारोमा ।

बादलुको पहराले छेकि‘‘दैछ घाम-जून,
शूलीमा छ साधु तर चोरचाहि‘‘ चौतारोमा ।

संघर्ष यो जिन्दगीमा कति कति गरे‘‘ मैले,
बन्द छ है मेरो संसार सानो यौटा गारोमा ।

स्वार्थ सबै पन्छाएर तिमीलाई माया गर्दा,
सधै‘‘ किन ठोकिने हो मेरो मन यो पारोमा ?

उघारै छन् जिन्दगीका ढोकाहरू यहा‘‘ तर,
लर्बरिन्छन् पाइलाहरू फेरि पनि तगारोमा ।

उस्तै छ है जिन्दगी यो, उस्तै छ यो बा‘‘को धर्ती,
के को कमी भयो होला रगतको त्यो धारोमा ?

जिन्दगीको धरातल

जि न्दगीको धरातल नै थर्किएको थियो ।
मन त मेरो आफै‘‘स‘‘ग तर्किएको थियो ।

आतंकले तब म त हलचल भा’को थिए‘‘,
सुरक्षाको बन्द ढोका घर्किएको थियो ।

शत्रुस‘‘गै हा‘‘सीखुशी तिमी हि‘‘ड्न थालेपछि,
ऐनासरि मेरो मुटु चर्किएको थियो ।

जति घाउ धोए पनि, जति हा‘‘स्न खोजे पनि,
मेरो मनमा अ‘‘धेरी रात फर्किएको थियो ।

धेरैपछि आज फेरि ˘उदास’लाई देखेपछि,
किन होला तिम्रो आ‘‘खा दर्किएको थियो ¦

आज फेरि तिमीले

आज फेरि तिमीले यस्तो यौटा काम गर्‍यौ ।
बगलीको छुरालाई नै खुलेआम गर्‍यौ ।

तिम्रो महानतामा झुक्छन् कति मान्छेहरू,
आफ्नै हातले फेरि द्रौपदीको लिलाम गर्‍यौ ।

बगै‘‘चामा रंगीचंगी फूलस‘‘ग खेलेपछि,
के भो बल्ल यौटै फूलको बदनाम गर्‍यौ ।

बन्दुकको कहा‘‘ हुन्छ आ‘‘खा लौ भन साथी,
कसले भन्छ तिमीले यो छलछाम गर्‍यौ ¦

नझुक्ने को होला आज तिमीलाई देखेपछि,
त्यो जा‘‘चेर हेर्न फेरि सडकजाम गर्‍यौ ।

फक्रिनेछ फेरि यहाँ

फक्रिनेछ फेरि यहा“ आगोको यो फूल एकदिन ।
प्यारो हुन्छ हामीलाई फूलभन्दा त्रिशूल एकदिन ।

खेल कति हुन्छ हेर जालझेल कति हुन्छ,
विद्रोहमा निस्कनेछ यौटा ठूलो हुल एकदिन ।

स्वाधीनताको कुरा हुन्छ, हावा पनि थुना पर्छ,
फहराउ“छ सा“च्चै त्यो स्वाधीनताको तुल एकदिन ।

दुःख खप्दा जतिसुकै आ“सु आज बहे पनि,
जोडिनेछ जिन्दगीको सानो यौटा पुल एकदिन ।

रचनाकाल : २०४६ माघ

कता कता लाग्छ मलाई

कता कता लाग्छ मलाई सुनेको त्यो नामजस्तै ।
कुहिरोले आकाशमा ढाकिएको घामजस्तै ।

सम्झिएर विगत फेरि आज दुःखी भएको छु,
सीता-हरण भएपछि एक्लिएको रामजस्तै ।

पसिना र रगतले यो माटोलाई सि“चे तर,
भएको छु आज फेरि रित्तो रित्तो खामजस्तै ।

स“गस“गै जिन्दगीको यात्रा गर्न हि“डे पनि,
लाग्न थाल्यौ तिमी किन आज छलछामजस्तै ?

रात ढले पनि किन

रात ढले पनि किन झुल्कि‘‘दैन घाम यहा‘‘ ?
कसले गऱ्यो फेरि हामीमाथि छलछाम यहा‘‘ ?

पिंगलाको रूप लिई हि‘‘डेकी छिन् सीता पनि,
थुनिएछन् अयोध्यामै हेर आज राम यहा‘‘ ।

अनिकालले मरेका छन् यति धेरै मान्छेहरू,
भरिदिन्छन् कोही भने आज पनि जाम यहा‘‘ ।

शब्दको यो हतियार उठाएर हि‘‘डेको छु,
भएको छ अकबरी सुन पनि फलाम यहा‘‘ ।

हिजोजस्तै आज पनि

हिजोजस्तै आज पनि खेल सबै इशाराको ।
गीत किन गाउ‘‘छौ साथी आकाशको त्यो ताराको ?

कति कति बाढीहरू तर्दै आयौ‘‘ हामी तर,
खोला जहा‘‘ पुगे पनि ठाउ‘‘ उही किनाराको ।

हाम्रै लागि लड्छु, मर्छु भन्नेहरू पनि आज,
किन होला खेल्छन् खेल चोरलाई चौताराको ।

उस्तै छ है बा‘‘झो धरती, उस्तै शुष्क छाती हाम्रो,
भयो कि त माग फेरि रगतको त्यो धाराको ।

जुर्मुराउँछ फूल पनि

जुर्मुराउ“छ फूल पनि मैले गीत गाए“ भने ।
मेरो पाइला पछ्याउली त्यतातिर आए“ भने ।

के के गर्नुपर्छ मैले अब सूची बनाइराख,
धर्तीलाई साक्षी राखी मैले कसम खाए“ भने ।

फाले खिया लाग्छ तर गाले इस्पात बन्छ,
फलामको मैले यौटा हतियार बनाए“ भने ।

फर्किन्न म अब फेरि यात्रा गर्न हि“डेपछि,
अलिकति पानी दिनू तिर्खाले मुख बाए“ भने ।

उचालेर हि“ड्नसक्छु यौटा सिंगो पहाड पनि,
यो होस्टेमा है“से गर्न तिम्रो साथ पाए“ भने ।

विपत्तिमा आफन्तलाई छोड्छौँ

विपत्तिमा आफन्तलाई छोड्छौ“ आज हामीहरू ।
फेरि फेरि घाउ उही गोड्छौ“ आज हामीहरू ।

कति मीठा कुरा हुन्छन् यतातिर संघर्षका,
उतातिर कुरा फेरि मोड्छौ“ आज हामीहरू ।

यौटा सच्चा आफन्तको बाटो अवरुद्ध गर्न,
शत्रुस“गै पनि नाता जोड्छौ“ आज हामीहरू ।

बनमान्छेकै युगतिर फिरे पनि हेर फेरि,
सभ्यताको कालो खोल ओड्छौ“ आज हामीहरू ।

शिवधनु तोड्ने ती त अयोध्याका राम थिए,
हेर आफ्नै वाचा-बन्धन तोड्छौ“ आज हामीहरू ।

हाँगाबाट झरेको त्यो फूल

हा‘‘गाबाट झरेको त्यो फूल हौ कि तिमी पनि ?
सधैं‘‘ सधैं‘‘ दोहोरिने भूल हौ कि तिमी पनि ?

मैरे शीरमाथि आज पुल बनाई गयौ तर,
मुटुभरि बल्झिदिने शूल हौ कि तिमी पनि ?

आश्वासनका मीठा कुरा गर्छन् हेर सबै जना,
च्यातिएको पुरानै त्यो तुल हौ कि तिमी पनि ?

स्वाधीनताको कुरा गर्ने, हावालाई थुना राख्ने,
फेरि उही छेपाराको हुल हौ कि तिमी पनि ?

आफैंलाई बिर्सिएर

आफै‘‘लाई बिर्सिएर खुशी हुन्छौं‘‘ हामीहरू ।
पन्छाएर हीरालाई का‘‘च चुन्छौं‘‘ हामीहरू ।

आ‘‘गनीमा अ‘‘ध्यारो छ आज पनि उस्तै-उस्तै,
भावनामा हेर साथी आकाश छुन्छौं‘‘ हामीहरू ।

जिन्दगीको हिसाब हाम्रो राखेको छ कसले कुन्नि,
शून्यलाई शून्यस‘‘ग फेरि गुन्छौं‘‘ हामीहरू ।

जुगदेखि अधुरो छ जिन्दगीको यात्रा हाम्रो,
आज पनि आ‘‘सुले नै मुहार धुन्छौं‘‘ हामीहरू ।

आफै‘‘लाई आज यौटा प्रश्न सोध्न थालेको छु,
सत्य कुरा पि‘‘जरामै किन थुन्छौं‘‘ हामीहरू ?

रुप उस्तै छ सबको

रुप उस्तै छ सबको अनुहार उस्तै-उस्तै ।
ह‘‘सिया र खुकुरीको हुन्छ धार उस्तै-उस्तै ।

तिमी जति फूलको प्रशंसामा गीत गाऊ,
पाइला-पाइलामा छ तरबार उस्तै-उस्तै ।

चर्चा उस्तै छ यहा‘‘ न्याय अनि स्वाधीनताको,
दमन उस्तै छ निर्धामाथि मार उस्तै-उस्तै ।

रहरैले हो कि कुन्नि परिबन्दले हो,
आजभोलि कवि र पत्रकार उस्तै-उस्तै ।

आकाशमा पूर्णिमाको जून झल्मलाए पनि,
जुगदेखि यो बस्तीमा अन्धकार उस्तै-उस्तै ।

आकाश

हिजोका ती बैरी सबै

हिजोका ती बैरी सबै आज मीत भएपछि,
कस्तो होला बुद्ध फेरि पराजित भएपछि ?

कति छिटो मिर्मिरेले पाइला अघि सार्छ हेर,
घामको लाली डा‘‘डामाथि सीमित भएपछि ।

भत्किएछन् जिन्दगीको बगरमा आलीहरू,
थाहा छैन के हुने हो आ‘‘सु गीत भएपछि ¦

कस्तो भयो होला सोच फूलजस्तो मेरो मन,
सामु मलाई देख्दा तिमी भयभित भएपछि ?

सम्झनाले सताएर फेरि फर्किआएको छु,
के पो लाग्छ नमेटिने मनमा प्रीत भएपछि ।

अवरुद्ध भएको छ, त्यसै-त्यसै हावा पनि,
बादलुको खेलस‘‘ग परिचित भएपछि ।

अनुराग

साँच्चै ठान आगोका यी

सा“च्चै ठान, आगोका यी फूल मलाई प्यारो लाग्यो ।
आज फेरि विद्रोहको हुल मलाई प्यारो लाग्यो ।

का“डाको सामु हरदम झुकेको छ फूल यहा“,
कोमल यी फूलभन्दा शूल मलाई प्यारो लाग्यो ।

कठिन अति कठिन छ जिन्दगीको यात्रा मेरो,
पारी पुग्ने जिन्दगीको पुल मलाई प्यारो लाग्यो ।

कसले थुन्न सक्छ आखिर हावालाई पि“जरामा ?
नया“ नया“ सपनाको मूल मलाई प्यारो लाग्यो ।

मधुपर्क

मलाई देखेपछि किन

मलाई देखेपछि किन तर्किएकी थियौ तिमी ?
टाढैबाट अ“ध्यारोमा फर्किएकी थियौ तिमी ।

भाव शून्य-शून्य थिए तिम्रा ती आ“खाहरू
लाग्थ्यो फेरि ऐनाजस्तै चर्किएकी थियौ तिमी ।

अ“ध्यारोमा घरिघरि जूनकिरी पिल्पिलाउ“दा,
आतंकले भित्रभित्रै थर्किएकी थियौ तिमी ।

धेरैपछि आज फेरि अचानक भेट हु“दा,
किन होला साउनझैं“ दर्किएकी थियौ तिमी ¦

झर्न थाल्यौ कति छिटै

झर्न थाल्यौ कति छिटै ओइलिएको फूलजस्तै ।
सधैँ-सधैँ जिन्दगीमा दोहोरिने भूलजस्तै ।

खडेरीले बाँझो धरती चिरा-चिरा परेपछि,
सुक्न थाल्यौ तिमी पनि पानीको त्यो मूलजस्तै ।

टाढा-टाढा जिन्दगीको यात्रा गर्न हिँडेको छु,
तिमी भने लाग्न थाल्यौ भत्किएको पुलजस्तै ।

चम्किँदैछ एक्लै-एक्लै आकाशमा ध्रुवतारा,
हराएछौ तिमी भने बाध्यताको हुलजस्तै ।

शिवपुरी सन्देश/स्वर्णगजुर

वसन्तमा फूल फुल्यो

वसन्तमा फूल फुल्यो, मेरो कथा शून्य-शून्य ।
यतिसम्म भूल फुल्यो, मेरो कथा शून्य-शून्य ।

कति मीठो सपनाको सागरमा पौडिएथेँ,
आज यहाँ शूल फुल्यो, मेरो कथा शून्य-शून्य ।

बहाएथेँ कति कति पसिना र रगत मैले,
उही काकाकुल भुल्यो, मेरो कथा शून्य-शून्य ।

आँखाको डिल वरिपरि रगत जम्न थालेको छ,
बाध्यताको हुल फुल्यो, मेरो कथा शून्य-शून्य ।

हाँसेका छन् आज उनै हिजो जो जो मातेका थे,
सुरक्षाको चुकुल खुल्यो, मेरो कथा शून्य-शून्य ।

अनुराग

सुनेपछि तिम्रो कुरा हु“दैछु

सुनेपछि तिम्रो कुरा हु“दैछु म उदास-उदास।
चल्दैछ है आज फेरि मेरो मनमा चिसो बतास।

तिम्रो पछि-पछि लाग्दै यहा“सम्म आएको छु,
घाम-जून नदेखि“दा मन पनि हुन्छ हतास।

पहराको विरुवा त पाखास“गै तल झर्छ,
बगरको कमलमा फैलिदिन्छ उसै सन्त्रास।

जिन्दगीको यति लामो युद्ध जितिसकेपछि,
भएको छ आज फेरि पुरानै त्यो खेलको आभास।

मेरा सबै कुराहरू चाहे तिमी व्यर्थ ठान,
घाम नभए भन लौ कहा“ हुन्छ न्यानो प्रकाश ¦

कान्तिपुर कोशेली ⁄ बन्दना गजल विशेषांक

बगेकै छ हाम्रो रगत

बगेकै छ हाम्रो रगत आज पनि यो पानीमा।
कस्तो-कस्तो खबर आउ“छ हेर एकाबिहानीमा।

उपचार पाइ“दैन, आलै छ यो घाउ अझै,
आ“सु पुछ्दा छुरा बिझ्छ आज किन सिरानीमा ?

रु“दै- हा“स्दै, हा“स्दै- रु“दै चल्दैछ है यो जिन्दगी,
फरक केही छैन साथी तिम्रो हाम्रो कहानीमा।

बगाइलग्यो बगर पनि यहा“ ठूलो बाढी आई,
हा“स्नेहरू कति रैछन् तिम्रो-हाम्रो यो हानिमा।

फूलहरू नुहिदिन्छन् आज फेरि मलाई देख्दा,
परेको छु म त साथी, आज फेरि फडानीमा।

पक्कै पनि यो गजलको

पक्कै पनि यो गजलको असर उनमा होला ।
अलिकति त यसले उनको मन पनि छोला ।

अहिलेलाई यो पत्र लौ उनकै हातमा दिनु,
ठान्दैछु सा“च्चै अब त उनको मन पनि रोला ।

मायाको खडेरीले शुष्क छ यो छाती मेरो,
उर्लिरहेछ उस्तै-उस्तै यी आ“खाबाट खोला ।

अहिले जति तिमी मनमा जहर पालिराख,
होश गर, भोलि आ“सुले मुहार तिम्रो धोला ।

फुलेको छु असंख्य यी फूलस“गै, का“डास“गै,
मेरो जस्तै फूलले पनि त मनको बह फोला ।

छातीभित्र वेदना जब

छातीभित्र वेदना जब उकुसमुकुस हुन्छ ।
ओइलिएको फूल जिन्दगी महसुस हुन्छ ।

दिनहरू क्रमशः अनुवाद हुन्छन् रातमा,
रात पनि मेरैविरुद्ध जासुस हुन्छ ।

घाम मलाई जतिसुकै प्यारो लागोस्,
संघारमा मेरो बाह्रैमास पुस हुन्छ ।

फूलको चाहनामा मन रमेको बेला,
मुटुभित्र कतै घाउको तुस हुन्छ ।

बसन्तको आगमनमा

बसन्तको आगमनमा बनपाखा उदास-उदास ।
तिम्रो हाम्रो जिन्दगीको भाका उदास-उदास ।

फूलहरू नुहिए, जुधेर आ‘‘धीस‘‘ग झरे,
आज फेरि फूलविनाको शाखा उदास-उदास ।

सपनाहरू कति फूले मनको यो बगै‘‘चामा,
जिन्दगीको हरकदममा आ‘‘खा उदास-उदास ।

दिन उस्तै, रात उस्तै, प्रभात पनि उस्तै छ,
उस्तै नै छ मौरीको यो चाका उदास-उदास ।

पर्खालहरू त प्रशस्तै ढलिसके तर पनि,
तिम्रो-हाम्रो सम्बन्धको नाका उदास-उदास ।

नसोचिदेऊ मेरो मात्र

नसोचिदेऊ मेरो मात्र हृदयमा फलाम होला ।
चिन्न सके यहा‘‘ पनि हृदयको धाम होला ।

माया-मृगजस्तै किन टाढा-टाढा भागिहि‘‘ड्छ्यौ,
मलाई चिन्नसक्यौ भने मभित्र ’नि राम होला ।

कंगालमाथि अरू कंगाल हु‘‘दैछु म आजभोलि,
पत्याऊ अब सुदामा पनि मेरै नाम होला ।

तिमीभन्दा पनि साह्रै-साह्रै बेकाम भएको छु,
आइलाग्ने मेरो नाममा खालि अब बदनाम होला ।

बाह्रै मास कुहिरोले ढाकेको यो वस्तीभित्र,
खोज्दै अझै हि‘‘डेको छु, कहा‘‘ न्यानो घाम होला ।

शब्दमात्र फरक हो

शब्दमात्र फरक हो हतियार उही छ ।
हामीलाई झुक्याउने अनुहार उही छ ।

रंग-रोगन गर्दैमा रूप फेरि“दैन,
कोतपर्व चलाएको संघार उही छ ।

जमानाले त कोल्टे फेरिसक्यो तर पनि,
मान्छेको किनबेच हुने बजार उही छ ।

तिमी जति मीठा शब्दहरूले सजाऊ,
यो नया“ खण्डहरको आधार उही छ ।

शब्दमा अलि संशोधित छ स्वतन्त्रता,
हामीलाई कैद गर्ने कारागार उही छ ।

अनुराग

अँध्यारोमा मनको दियो

अ“ध्यारोमा मनको दियो जगाउने को होला ?
मेरो दु:खमा हात दिई सघाउने को होला ?

पन्छाउन लागेको छु यौटा सिंगो पहाड म त,
यो होस्टेमा है“से गर्न हात लगाउने को होला ?

अ“ध्यारोमै रमाउन अभ्यस्त छन् मान्छेहरू,
अलिकति उज्यालोको गीत गाउने को होला ?

खडेरीले मरुभूमि बनेको यो धरतीमा,
सि“चेर पसिनाले फूल फुलाउने को होला ?

एक्लो म त परेको थे“ जिन्दगीको यो यात्रामा,
टाढाबाट बोलाउ“दै त्यो आउने को होला ?

ढलिसकेपछि यहाँ

ढलिसकेपछि यहा“ अ“ध्यारा ती रातहरू ।
कसले चोरी लग्यो फेरि मेरा ती प्रभातहरू ?

आस्थाको दैलो खोली स्वागत गरिसकेपछि,
भएका छन् आज फेरि घात-प्रतिघातहरू ।

मेरा सबै दिनहरू अ“ध्यारोमै बितिगए,
पल्टि“दैछन् आज तिनै सम्झनाका खातहरू ।

चल्न थाल्यो कताबाट फेरि यहा“ आ“धीहुरी ?
झरेका छन् हेर साथी, वसन्तमै पातहरू ।

.हिमालय टाइम्स/गोलार्द्ध

पिठ्यूपछि तिम्रो छोरा

पिठ्यूपछि तिम्रो छोरा मलाई छुरी ताक्छ हेर ।
सामु पर्दा चोरजस्तै कसरी ऊ भाग्छ हेर ।

पत्याउन गाह्रो पर्ला तिमीलाई तर पनि,
साना विरुवाले पनि बनपाखा ढाक्छ हेर ।

मान्छेहरू ऐलेलाई मौन होलान् तर बुझ,
पिंजराको सुगा पनि विद्रोहले जाग्छ हेर ।

मेरो आवाज रोकिदियौ, तर मेरो विद्रोहको,
एकै झिल्को आगोले वन डढेलो लाग्छ हेर ।

.सगर

बादलुको पहराबीच

बादलुको पहराबीच घाम एक्लै-एक्लै ।
हिजो एक्लै आज पनि राम एक्लै-एक्लै ।

एक्लो छु म रामजस्तै, सधैँ सधैँ एक्लो,
एक्लो हुन्छ सत्यसँग नाम एक्लै-एक्लै ।

फुलाएँ फूल मैले, फूल चोरी लग्यो कसले ?
भैरहेछु आज म बदनाम एक्लै-एक्लै ।

आतंकित छ शहर, कर्फ्यु छ चारैतिर,
हिँडिरहेछु अझै खुलेआम एक्लै-एक्लै ।

एक्लो म छु आज हुने नै छन् हजार भोलि,
नहारेरै थालेको छु काम एक्लै-एक्लै ।

.गुञ्जन

मौसम उस्तै छ

मौसम उस्तै छ, यो शहर उस्तै-उस्तै ।
तिम्रो हाम्रो जिन्दगीको कहर उस्तै-उस्तै ।

गुञ्जिंदैछ आज फेरि वसन्तको गीत तर,
सुनसान छ यो जिन्दगीको बगर उस्तै-उस्तै ।

हुर्किंदैछन् फूलसँग सँगै यी काँडाहरू,
फूलभित्र पुरानो त्यो जहर उस्तै-उस्तै ।

भोरको यो मन्द मन्द हावा चले पनि,
कदम-कदममा छ त्यो रातको डर उस्तै-उस्तै ।

जुगदेखि नै छन् हेर स्वतन्त्र चराहरू,
अझै पनि बन्द हाम्रो नजर उस्तै-उस्तै ।

खेल सबै तिम्रो यस्तो चालमा

खेल सबै तिम्रो यस्तो चालमा हुन्छ ।
जस्तो मृग शिकारीको जालमा हुन्छ ।

तिम्रो भक्ति-अर्चना जसले गर्छन्,
तिनकै सुखी संसार पातालमा हुन्छ ।

फूल पनि त भाला बनी बर्सिदिन्छ,
जब फूल रगतको आहालमा हुन्छ ।

ज-जसलाई मुक्तिको सपना बा“ड्यौ,
हो, तिनकै जिन्दगी पर्खालमा हुन्छ ।

तिमीले यस्तो महान् खेल देखायौ,
जुन विदेशीको देखभालमा हुन्छ ।

आगो र फूलको यौटा कहानी

आगो र फूलको यौटा कहानी भएर आएको छु ।
तिम्रो दुनिया“मा आज बिहानी भएर आएको छु ।

खडेरीले चिरा चिरा परेको छ बा“झो धरती,
हो, म अलिकति फेरि पानी भएर आएको छु ।

जिन्दगीको धरातलमा पहिरो लाग्न थालेपछि,
तिम्रो दुःख टार्न आनामानी भएर आएको छु ।

झर्खरै-झर्खरै विषमय भएको छ यो तलाउ,
यो जहर काट्न फेरि मदानी भएर आएको छु ।

अ“ध्यारो छ चारैतिर, ठेगान छैन गन्तव्यको,
तिम्रो यो यात्रामा आ“खाको नानी भएर आएको छु ।